

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК СТВОРЕННЯ Й ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Процес утворення Європейського Союзу (далі – ЄС), правова природа якого й досі залишається дискусійною, був спричинений впливом багатьох соціальних, економічних та політичних факторів. Серед них можна назвати політичну біполярність тогочасного світу як протистоян-

---

¹ Студентка 5 курсу факультету адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ня США та СРСР, вплив наслідків 2-х світових воєн, що відбувалися на території сучасного ЄС, специфіку розвитку міжнародних відносин у післявоєнний період та інше.

Одним з основних чинників, що вплинув на створення ЄС можна назвати інтенсивний процес глобалізації світу.

На нашу думку, ідея глобалізації була наскрізною в історії створення об'єднаної Європи.

Так, історію розвитку філософсько-політичної думки єдності країн Європи можна спостерігати хвилеподібно, коли в найвищий пік військової агресії та насильства або одразу після нього на протигагу таким актам активно створювалися відповідні проекти політичного устрою постраждалих країн. Більшість з них ґрунтувалися на ідеї інтеграції об'єднаних народів.

Перш за все необхідно надати визначення терміну глобалізація.

На сьогодні не існує єдиного визначення цьому політико-соціальному явищу. Прихильники апологетичної теорії розглядають глобалізацію як невідворотній процес, за яким світовий порядок має пріоритет перед внутрішньодержавним регулюванням та окремими соціумами. Прихильники трансформаціоналізму вважають змістом глобалізації «підлаштування» менш розвинутих країн під регулювання міжнародних відносин найбільш розвинутих країнами. [1, С. 397]

Ян Шолте виділяє наступні ознаки феномену:

- інтернаціоналізація як зростання міжнародних обмінів і взаємозалежності у відносинах між країнами;
- лібералізація як зняття державних обмежень та створення відкритої світової економіки без кордонів;
- універсалізація як процес поширення благ, досвіду, культур серед усього людства;
- модернізація як поширення по всьому світу структурних елементів модерну (капіталізму, раціоналізму, індустріалізму, демократії, бюрократії та ін.), що призводить до знищення існуючих культур і локальної самовизначеності;
- детериторизація, що призводить до «реконфігурації» географії таким чином, що суспільний простір втрачає територіальні характеристики, тобто скорочуються відстані, стираються кордони, а сам простір перетворюється в єдине ціле. [2, С.15–17].

Розглядаючи глобалізацію в аспекті розвитку ідей ЄС, варто зазначити, що ще з античних часів відбувалися спроби об'єднати декілька

країн єдиною системою політико-правового регулювання. Здебільшого воно відбувалося у двох формах: військовій як насильницьке приєднання до складу імперій та договірне, що мало на меті вирішення спільних завдань пов'язаних обороною власних територій [3, С.5–6]. На прикладі Стародавнього Риму можна проілюструвати глобалізацію як поширення ідей регулювання суспільного життя за допомогою римського права, поширення єдиних культурних цінностей та взаємовплив різних народів в межах єдиної імперії.

З поширенням християнства на території Європи переважала думка об'єднання держав на основі єдиних моральних цінностей та релігії. Колоніальна політика окремих держав також підштовхнула народи до взаємної інтеграції на основі єдиної економічної політики. Зокрема, Е. Крюсе у своєму трактаті «Новий Кіней або Політична промова» висуває теорію процесу створення моделі всесвітнього миру та свободи торгівлі. Напротивагу військовій небезпеці з боку турок, Московії і татар було запропоновано утворення об'єднання 15 держав під егідою спільної християнської релігії. [4, С.29–33].

Період Нового часу характеризується посиленням інтеграційних процесів суспільно-культурного характеру. У ідеях євроінтеграції ці процеси знайшли своє вираження в ідеї Сполучених Штатів Європи.

К. Каттанео виділяв наступні символи європейської єдності:

- 1) єдність влади – імператор;
- 2) єдність законів – Римське право;
- 3) єдність віри – християнство;
- 4) єдність мови – латина. [5, С. 58]

З початком ХХ ст. технічний прогрес посилив потребу в максимально вільному руху товарів, капіталу, осіб та послуг на території Європи.

Важливого значення набули такі сфери як ведення підприємництва у найважливіших сферах економіки, трудова міграція, діяльність фабрик чи заводів однієї компанії з виробництва певної продукції на території декількох держав, укладення контактів на міжнародному ринку, проблеми екологічного унормування діяльності підприємств та інше.

Як наслідок, виникли такі організації як Європейське об'єднання вугілля і сталі, Європейське економічне співтовариство (ЄЕС) і Європейське співтовариство по атомній енергії (Євратом), створення яких стало останнім кроком до утворення ЄС.

В якості наступного кроку наукового дослідження вважаємо за доцільне провести аналіз втілення вищенаведених ознак глобалізації безпосередньо у процесі функціонування Європейського Союзу.

1. Інтернаціоналізація. На сьогоднішній день це явище виражається у максимально спрощеній системі перетину кордонів держав в межах ЄС, проведенні єдиної монетарної політики, а також створенні можливостей для функціонування бізнесу на міжнародному ринку. Зокрема, на думку О. Мірошніченко, інтернаціоналізація бізнесу характеризується відкритістю та гнучкістю мислення для засвоєння нових знань, нових технологій, нової культури ведення бізнесу, зануренням в міжнародне бізнес-середовище та постійної готовності до навчання [5]. Також сьогодні існує спеціальний Портал інтернаціоналізації малих та середніх підприємств, метою якого є розширення їх торговельно-економічних зв'язків.

2. Лібералізація як одна з основоположних характеристик ЄС. Серед іншого вона характеризується полегшенням візового режиму, доступу на ринок Євросоюзу, створенням зон вільної торгівлі та тарифною лібералізацією. Сутність останньої полягає в тому, що ринок ЄС є одним з найбільш захищених світових ринків із складною структурою ставок увізного мита, наявністю великої кількості специфічних та комбінованих ставок увізного мита, а також системою вхідних цін. Для українських товарів лібералізація торгівлі з ЄС поширюється на більш ніж 97% товарної номенклатури [6].

3. Універсалізація є об'єднаним фактором діяльності ЄС, що полягає в створенні єдиної нормативної бази, підпорядкування національних систем права єдиним принципам та цінностям спільним для цілого міждержавного утворення. Так, на думку М. Г. Хаустової універсалізація національного права, як прояв правової глобалізації, зумовлює визнання основних правових цінностей, універсалізацію юридичної мови, а також правових норм, створення універсальних правових засобів та інструментів. [7, С.3] Суд ЄС у своїх рішеннях висунув вимогу пріоритету норм та принципів права ЄС перед національним законодавством, а також поклав на держави-члени обов'язок не створювати додаткових перепон при їх застосуванні у національних судах.

4. Модернізація. Політикою ЄС є надання фінансової допомоги при реалізації сучасних технологій при веденні бізнесу, сільського господарства, використанні екологічно-безпечних речовин при виробництві то-

варів та стимулювання введення інновацій в усі сфери суспільного життя. Серед засобів підтримки можна назвати надання грантів, пільгових кредитів на закупівлю необхідного обладнання, інформаційно-технічну підтримку створення інноваційних технологій.

5. Детериторизація ЄС характеризується наявністю єдиного кордону та громадянства ЄС, зменшенням значення міждержавних кордонів, а також інтенсивним міждержавним рухом осіб, товарів, послуг та капіталу.

Таким чином, можна зробити висновок, що створення ЄС було тривалим та складним процесом, який був зумовлений не тільки зовнішньополітичними чинниками, але й технологічним прогресом, розвитком бізнесу та ринкової економіки, а також потребами соціуму в створенні єдиної системи економіки, цінностей та гарантій їх реалізації. Глобалізація як суспільно-культурне та суспільно-політичне явище всебічно вплинуло на процес формування об'єднаної Європи і обумовило утворення єдиної системи регулювання правовідносин у більшості основних сфер діяльності суспільства.

Література:

1. Чубко Т. П. Глобалізація: поняття, вплив на сучасні державу і право . Форум права. 2010. № 1. С. 396–405.

2. Scholte J. A. Globalization. A critical introduction / Jan Aart Scholte. – London : Palgrave, 2000. – 361 p. С. 15–17

3. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до 189 європейського Союзу : монографія ; за ред. І. В. Яковюка. К. : Ред. журн. «Право України», 2012. Випуск № . «Академічні правові дослідження». Дод. до юрид. журн. «Право України». 208 с.

4. Европа : проблемы интеграции и развития: монография в 2-х томах. Т. 1. История объединения Европы и теория европейской интеграции. – Ч. 1. Колл. автор. / под общ. ред. О. А. Колобова. Н. Новгород: ФМО/ИСИ НИГУ; Изд-во АГПИ им. А. П. Гайдара. 2008. С. 58

5. Мірошніченко О. Інтернаціоналізація бізнесу та вихід на ринки Європейського Союзу. URL: http://www.compet.kh.gov.ua/images/2017/new_site/vyhid_na_gynku_ES.pdf

6. Тарифна лібералізація в рамках вільної торгівлі з ЄС. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=c6fa09d2-ac6c-4ddb-9dc5-991e1f89d4f4&title=ТарифнаЛібералізаціяVRamkakhVilnoiTorgivliZs-infografika> –

7. Хаустова М. Г. Тенденція універсалізації та уніфікації права як один із напрямів впливу глобалізації на національну правову систему // Теорія і практика правознавства. – 2013. – Вип. 2. С. 3.

Науковий керівник: *Донець А. А.*, к.ю.н., асистент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого